

Издаје Недјељом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
годину 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Прегледата шаље се у
плаћеним писмима непо-
средно администрацији «Гл.
Црногорац» на Цетиње, а
може се и картом унут-
рним на пошту у Котор.
Донесити шиљу се уредни-
штву. Рукописи се не враћају

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

Телеграми „Гласа Црногорца.“

РИМ, 13 априла. Инглески агент у Каиру примио је брзојав из Адена о погибљи експедиције графа Поро на путу у Харар. То се догодило близу Билдебе, гдје је била једна мала посада од инглеских и индијских војника. Убице прије него побише чланове експедиције, разоружаше војнике у Билдеци.

ЛАВОВ, 14 априла. У окружној вароши Лиск букнуо је пожар; изгорело је близу 300. кућа.

РИМ, 14 априла. Талијански консул из Каира јавља: стигла је једна лађа из Зејла и донијела вијест да је харарски султан наредио да се побију сви европејци у његовој држави, и да је он ипак са 200 својих војника код Билдебе напао и побио све чланове експедиције Поро. — Консулу је наређено нека одмах пошаље уходе у Зејлу да испитају догађај.

АТИНА, 14 априла. Муи саопшти Делијансу Фрејсинеов телеграм, у коме се Муи-у препоручује да наведе Делијанса к наметнијој политици, те да не излаже Грчку; нека попусти пред евентуалним заједничким поступком Јевропе. Свањуће дани сретнији по Грчку, а онда неће Француска заборавити да је Грчка њеној тражби попустила. — Та ће депеша Фрејсинаова бјими саопштена свијем кабинетима. — Четир оклопаче: њемачка, инглеска, талијанска и аустријска отишле из Суда-бе под Ширеј.

АТИНА, 14 априла. Делијанс изјави францускога министра да Грчка пристаје на разоружање. Ушљед поступка Француске ултиматум отклонен. Скупштина ће бити сазвана на скоро. Делијанс у одговору рече да се Грчка потпуно подчињава савјету Француске и увјерава да ће тражити уређење питања дипломатским путем. — Мин. унутр. послова управиће окружницу на префекте, у којој ће обавијестити народ да Грчка пристаје на савјет Француске, надајући се да ће народне тежње наћи у Француској топлу бранитељку, а при осталим великим државама симпатична расположења.

АТИНА, 16 априла. Премда Делијанс бјеше већ пристао на савјет Француске, преставници пет великих држава предадоше му синоћ ултиматум, тражећи у кратко, да се Грчка разоружа кроз недјељу дана.

Пошто је већ Грчка пристала на поту Фрејсине, тај је ултиматум изливна ствар, а пошто је посредовањем Француске, рат откљонен, Грчка ће смањити војску.

АТИНА, 16 априла. Изашла је Делијансова окружница, у којој се каже да ултиматум вел. држава измјењује прилике, јер одузимање слободу дјеловања Грчкој. У таким приликама разоружање било би веома опасно. Ако би вел. државе пустиле влади Грчкој слободне руке, она би поштено извршила све обавезе, које је од своје воље узела према Француској.

АТИНА, 17 априла. Влада распушта шовинистичке вијести у намјери да раздвоји политику Француске од политике осталих вел. држава и да ангажује франц. кабинет.

Остале вел. државе, Русија такођер, изречно одобрише поступање својих преставника у Атини. — Францускоме представнику као да је дат напутак да често изјави влади грчкој

да се Француска не мисли мијешати у јевропске послове него у границама одношаја са осталим велесилама, и да тврдо намјерава избјегавати свако одвојено дјеловање.

АТИНА, 17 априла. Министар војени поднио оставку. Пет великих држава одобрише предају ултиматума. Ратни брод руски придружиће се и осталим, који ће чекати да прихвате преставнике в. д. ако одговор ултиматуму буде противан.

Делијанс ће одговорити да ће лојално испунити обавезе примљене према Француској.

ЦАРИГРАД, 18 априла. Портна окружница шесторици стр. посланика гласи: велике силе не држећи да је довољна изјава Делијансова франц. преставнику Муи, предадоше Грчкој ултиматум, тражећи од ње сигурнијег јамства. Порта искрено благодари вел. државама за тај успјешни поступак. Брзо разоружање, без икаквих увјета, то једино могло би нас задовољити и могло би нас навести да се одречемо законитог, неспорног права да тражимо накпаду за големе жртве, које нам наметну оружја Грчке и њено ратоборно, неоправдано држање.

АТИНА, 19 априла. Делијанс, у одговору на ултиматум позивље се да је пристао на савјет Француске. Изјављује такођер да ће се разоружање започети постепено и то у року који ће се по опрежности одмјерити.

Четир пакбота, што кретаре по грчким водама, примише наредбу да разоружају атинску посаду која је имала кренути пут границе.

ГЛЕДСТОНОВ ПРЕДЛОГ.

Предлог Гледстонов о ограничавању ирске земаљске управе дијели се на два дијела; први дио састоји се из 21 члана од којих 6 обухватају законодавну власт 2 извршну власт, 3 законодавно тијело, 9 финансију и 1 члан полицију. Други дио састоји се из 20 чланова, од којих 1 говори о власти Њеног краљевског Величанства, 2 о законодавном тијелу, 1 од одлучи питања о уставу, 1 о вице-краљу, 4 о судијама и грађанским чиновницима, 1 о предходним одредбама и 10 о разним другим одредбама. Члан 1. Успоставља се у Ирској законодавна власт коју представљају Њено Величанство краљица и ирско законодавно тијело. Члан 2. Њено Величанство краљица у договору са ирским законодавним тијелом прописује законе у земљи, које неће моћи мијешати или обуставити без договора са ирским законодавним тијелом. Члан 3. Ирско законодавна власт неће имати право да о овим предметима доноси ма какав закон: а, толожају или достојанству круне; б, рату или миру; в, војсци, флоти, народној одбрани, добровољцима или заштити краљевине; г, о уговорима или другим односима са страним државама; д, о титули и достојанствима; е, о ратној пљачки; е, о повреди народних права; ж, о велеиздаји или национализацији; з, о трговинској пловидби и карантинима; и, о поштанској и телеграфској служби; ј, о свијетским кулама и морским жиговима; в, о ковању новца; побијању страног новца; законитом начину исплаћивања; мјери и тежини; л, о њијезвичкој својини и закону о заштити жигова. Сваки закон, који би се падао противно овим одредбама, да се сматра за неважећи. Члан 4. Ирско законодавно тијело нема права на доношење закона: 1—4) односно поправљања религије и свега оног што са овом и школском наставом долази у везу; 5) који би се касали са правима својине и привилегијама постојећих корпорација; 6) о царвини и акцизу. Члан 5. Њеном Величанству краљици дају се оне прерогативе односно сазива, одлагања и распуштања ирског законодавног тијела, као и у британском парламенту. Члан 6. Чланови ирске владе бирају се најдуже на 5 година. Сљедећи члан одређује из-

вршну власт. Члан 7. Краљица поставља у Ирској себи заступника, који ће носити титулу вице-краља, и који ће у њено име отправљати дужност извршне власти. Вице-краљ моћи ће у споразуму са њеним Величанством да усвоји или одбади поднесене предлоге од стране ирског законодавног тијела, а тако исто имаће права, да у име Њеног Величанства сазове, одложи и распусти ирско законодавно тијело. Остала три члана говоре о саставу законодавног тијела, скоро од ријечи до ријечи, како је Гледстон предложио. О финансијама говори члан 12. Овај члан прописује, да је ирско законодавно тијело власно на ударање порезе за покривање ирских државних трошкова, али о осталим наметима, као царвини и акцизу, водиће бригу искључиво британски парламент. Члан 13. говори о годишњим приносима Ирско за основани фонд Уједињене Краљевине. Члан 14. одређује, да се приход од царине и акциза, који годишње добија Ирска, има употребити на покривање управних трошкова, исплату народног дуга и зајма. Сви терети, који постоје на црквеним добрима, а за које гарантује државна благајница, исплатиће се из прихода од царина и акциза, а евентуално из ирског консолидованог фонда; они пак, за које не гарантује државна благајница, такођер ће се исплатити из овога фонда. Члан 18 даје право краљици на објаву рата, а законодавно тијело обавезује се, да суме за војску и флоту одобри из ирског консолидованог фонда. Ирско законодавно тијело ни у ком случају неће моћи, без претходне поруке краљичине, а коју би доставио вице-краљ, да подиже или промјењује државне приходе. Упражњена мјеста при благајничкој управи попуњаваће се само краљичиним декретом. За тијем долазе одредбе о завођењу полиције. — Други дио предлога говори о допуни одредаба, а поглавито о овоме: да први (горњи) законодавни дом има право „вета“ према закључцима доњег дома.

Ровински о Црној Гори.

О предавању Павла Аполоновића, „Новос Време“ од 8 априла, доноси ово:

Синоћ, у дворани градске вијешнице, била је годишња скупштина „Славјанског Благотворителног Обшества“. Скупштину је отворио генерал-лајтант П. В. Дурново. По обичају почело се са молитвом. Хор г. Архангелског отпјевао је тропар светијема Кирилу и Методију и њихову химну. Одмах за тијем г. Ровински започе своје предавање о Црној Гори.

Предавање његово трајало је више од једног сата, а у главном је ово: Становници зетски побјегоше у горе, да тамо, — окружени са свих страна непријатељима, Турцима и Млечанима, — бране своју православну вјеру. Ово племе ничему се није могло надати него ли да умре у православљу, на што се је и закљело.

Дубоко непоколебљиво вјеровање у то, да ће доћи вријеме, кад ће крст надвладати полумјесец, одржавало је Црногорце, који у своме државном животу не познаваху никаква устројства, него се знађаху покоравају једино своме владици. Така управа војничке крајине имала је великога значења за Црну Гору. У Црногораца није нигдје ништа било; све имање састојало се у вјери и храбрости, а највећи представник тога народнога духа био је владика. Грађански владар не би био могао довести Црногорце до таква живота, у оно доба; ту је требао епископ-калуђер, који се је одрекао свијета и свега његова блага и наслада само за то, да гладује и да нема чим да се огрдне и да живи једино за то, да се бори за своју свету вјеру. То је могао извршити само калуђер, само је он могао уздржавати

и управљати и равнати дјелатност овакога друштва, које не имађаше никакве материјалне погодности, коме преостајаше једино, да трпи и страда. А Рим, коме је Црна Гора ближе, него православној Грчкој, употребљавао је све могуће, да преведе Црногорце у католичк вјеру.

Млечићи пак покушавали су својим оружјем да растроје ту државицу. Једнога владика отроваше за обједом, надајући се да ће настати какав покрет у Црној Гори, па да у том случају закупе Црногорце својим језуитама. Турци су два пута освојили Цетиње. Један пут ухватили су владика и објесили га за руке о вратима турскога града, док Црногорци не саберу откуп. Три дана висно је владика; смјелији Хришћани подметали су му под ноге своје плешчи, да му олакшају положај, док напакон не скупише откуп. Та легенда најјасније црта нарав и прилике онога времена...

Но важан догађај јавља се у историји Црне Горе, кад је она ступила у ближу везу са Русијом, а то је било, кад је 1718 год. посланик Петра Великога — Милорадовић к њима дошао молити их за помоћ против Турака.

То није донијело много материјалне користи Црној Гори, или боље рећи никакве, али је имало велико морално значење. Црногорци увиђаше сада, да нијесу они једини са својом вјером по својим горама, него да има браће у великом руском царству, који се за њих интересују; — они су се с радошћу дали под покровитељство Русије.

Црногорци од срца љубљаху Русију; но када је Александар I. укормо владика црногорскога, између осталог и због нечувања црквених правила (јер дјеломнице гријешила је ова државица против обреда), црногорски владика, сазвавши сабор старјешина, одговорио је да су Црногорци готови служити Русији као једновјерној православној држави не иштући од ње никакве користи, него за опћу вјеру, но да они нијесу нигда били поданици руски и да не желе ступити ни у чије поданство. Тај опори, али праведни одговор допире са собом и боље одношаје између ова два народа.

По што се јо на тај начин одржала Црна Гора под мудро владавином црногорских владика, постигла је кроз независна држава. Неки тврде да је томе припомога природа Црне Горе, њени голи кршеви, којих нико не требаше, затијем сиромаштво црногорскога народа. — Али те су црногорске горе ураво као и арбанашке, па се Арбанаси ипак покорише, призадоше власт турску, а прилише вјеру што мухамеданску, што католичку. — Кад црногорски кршеви нико не требали не би, не би горди Млечићи обигравали били Црногорце сад лукавством, сад опет подлошћу. Кад би Црна Гора тако сиромашна била, не би на њу Турци толико пута шиљали по сто хиљада војске и то под најбољим својим вођама...

Прелазећи говорник за тијем на садашње стање Црне Горе, заврши своју ријеч жељом да садашња симпатија и љубав обају народа (Руси и Црногорца) на вијеки непоумњена остане.

Из новина.

У Биограду почео је поново излазити „Одјек“ — орган радикалне странке у Србији. Први број изишао је 10 априла и стигао нам ове недеље. У уводноме чланку „Одјек“ наводи узроке због којих је претрао био излазити, а то бјеху ратно стање у земљи и изгледи на рат. „Сад — вели — кад су изгледи да ће се ускоро моћи опет штампати кретати, ма и у уским али тек опет законским границама, сво нас опет пред читаоце наше е „Одјек“.

Даље „Одјек“ вели да му не треба трошати ријечи да публици објасни свој правац, јер је имала времена да га упозна, а јављајући се поново пред своје читаоце, „О.“ просто продужава свој, са поменутих прилика обустављени посао.

Одмах за тим, „О.“ признаје да је радикална странка, по престанку свога органа, у свом личном саставу и у својим односима према другим политичким чињоцима у земљи, проишла кроз неке мијене, те налази да му треба објаснити то читаоцима. Ево како то објашњује:

„Читаоцима српским су несумњиво добро познате прилике у којима се први пут „Одјек“ јавио. Политичке прилике су биле онда такве, да су противници странке могли комотно најдире потворе на странку износити, а странка сама није имала никаквога средства да се од тих потвора брани; шта више многи су се заносили мишљу на је радо и исказивали и протурали да странка радикална не нема, да је она угинула, пропала, да је поповратно отјерана с позоришне нашега политичкога живота. Ма да су они који су тако говорили, знали врло добро да радикална странка не распада се с тако незнатном животном снагом, ма да им је веома добро познато било да су њени редови и довољно дугачки и довољно широки па и довољно чести, да она може без великих напора попуњити празнине које је политичка борба у њима створила; ипак су она налазила рачуна да тако по изгледу раде и говоре као да радикална странка не постоји. Страни листови били су пуни клевета на странку, и баш у тренутку кад су радикали кретали „Одјек“ да на тај једини могући начин покажу цијелом свијету да је странка жива, да она постоји и да има ко ће је бранити и заступати пред јавним мишљењем, у том тренутку се из Биограда у тим листовима писало о радикалној странци као о већ умрлом чојку. Па то није са свим престало ни онда кад је „Одјек“ почео излазити. Тим се успјело толико, да су и многи одлични и важни политичари страни, који из овога или онога разлога, разбирају и расипутују за стање и одношаје наше земље, мислили одиета да радикална странка — нема више међу живима.

У таквом стању ћутећи, мирне, повучено живјећа је радикална странка више од двије године с једним изразом свога живота „одјек“, пуштајући да преко њене главе лете оне потворе и клевете које је она, у ондашњим приликама, тек у неколико кроз „Одјек“ свој могла одбијати од себе. Почетком ове године настали су дани, у којима су јасно на видик избиле двије веома важне појаве: прво да је радикална странка жива била и онда кад су о њој говорили и писали да је мртва и друго да је она и ако ћутке и

повучено ипак мотрила на све догађаје у и ван ње, да је водила рачуна о свима приликама и да је у једном тешком часу могла смјело узети на себе задатак да, заштитана владаоцем, да своје мишљење о излазу из неприлика у којима се у том тренутку земља находила. Нама је веома мило што можемо овдје констативати и трећи факат који је у првим данима ове године избио на видик, а то је да је владалац имао право мишљење о животу радикалне странке, мишљење које је странка оправдала својим скупом у Нишу у једном од најтежих тренутака у сваком погледу.

Обрт и почетак бољих дана за радикалну странку, који је настао почетком ове године, почет је и крунисан једним одиета сјајним Краљевим дјелом: ослобођењем оних чланова странке, који су поводом приоритетне побуне допали били тамнице, и предавањем забораву свега онога што је с тим у свези било. Сматрамо за пријатну дужност што можемо и на овом мјесту одма у почетку нашега продуженога рада изјавити, у име свију ослобођених другова и у име странке, нашу срдечну благодарност краљу за то дјело политичке мудрости и владалачке великодушности. Пријатно нам је забљезити и факат, да је владалац у својеручном писму упућеном на тадашњег министра-предједника одао своје владалачко признање на патриотском држању радикалне странке у посљедњим тешким и мучним приликама, које су се око наше земље биле.

Од тога доба с радикалном се странком почело рачунати и више и чешће по пређе. Њом се од тада бавила и страна штампа много више и много друкчије по пређе, а и сви политички чињоци у Србији промијенили су који мање који више своје држање према радикалној странци и њеним главним захтјевима. Од тога доба скоро сваког дана почели су искривати пред нашу странку и задатци и питања, која су по своме замашају и важности тражила и брзога и зрелога промишљања — питања која су задрала и у круг читог њен, партијски, и у круг животних земаљских интереса. Међу тим баш у то доба странка није могла располагати ни једним од оних уставних средстава, којима се странке обично користе да као странке одреде свој положај према истакнутим и изијетим питањима и да на потребној широј основи партијске организације расправе и ријеше задатке које су догађаји и прилике спољне и унутрашње пред њих изнијеле. У тако незгодном положају морало се тражити излаза у онаким путовима, какве су прилике допуштале, те припремати земљиште и стварати основу за коначно расправљање истакнутих питања, било чисто партијских било оних која се тичу цијелога народа и положаја земље.

У таквом стању и у таквом положају налази се радикална странка у тренутку, кад „Одјек“ поново почиње излазити. — Толико смо мислили да нам на овом мјесту и овом приликом ваља рећи ради обавјештаја и наших даљих једномишљеника и других читалаца.

Тај први број „О.“, на крају четврте стране, под насловом „Домаћи гласови“ завршује се овом значајном биљешком:

„О споразуму између оvd чланова радикалне и либералне странке разијели су глас биоградски и страни листови. Из-

који су примили одређенији карактер, односе се к другој половини XVII. вијека. Први је акт, односе се к овоме, договору који је подишан у Бахчисарају 3 јануара 1681 године, по којему се је Турека, по сље неуспјешнога рата за освојење Мале Русије, на свагда одрекла од сваких тражбина и права на Украину. Други је договор, којег је потписао Војиновић у Карловцима, 4 јануара 1699 године, и у којему је примала учашће и Аустрија. Овај договор прекинуто је рат који је Русија имала са Туреком за царовања Петра I. По овоме договору Руси су присвојили себи Азов. Карловачки договор био је условљен за Русију само на двије године, а за Аустрију на 25 година, те по томе Русија је са Туреком закључила нови трактат у Цариграду, 3 јулија 1700 године, а карловачки договор остао је и на даље у пуној сили за Аустрију.

По карловачкоме договору Порта је задржала од Мађарске само Теминвар, а од Славоније дио Бузук и Сланкамена. Уна је узета за границу у Хрвацкој.

Не цариградскоме трактату, којег је потписао Украинцев, на 30 година, Азов, са његовим округом, остао је при Русији. Тврђаве Туреке, које су Руси освојили на ушћу ријеке Дњепра, морале су бити срушене.

У овима границама велика Отоманска царевина, у години 1700, осим Азијских и Африканских владавина, заузимала је, на копну Јевропе, осим острва, 15.454, 10 кв. миља.

Овакве опширне територије данас у Јевропи нема ни једна држава, осим Русије. Аустро-Мађарска царевина обузима земљиште готово цијелу трећину мање од овога.

вјестан племени споразум занета постоји. Да се при овом важном кораку од стране радикала није одуступило од програма наше странке, а и какве су их побуде и разлози руководили, имаће прилике у скоро да се сами непосредно увјере наши пријатељи, од чијег ће одобрења зависити дефинитивност овога споразума. За сада ћемо ради обавјештења наших једномишљеника изнијети им само једну предходну напомену. У питањима ове врсте има се увијек једно поуздано мјерило о њиховој користи или штетности, кад се види од кога и с које им стране долази противљење и покушаји спречавања. Према овој истини врло је важно за цијелу нашу странку имати у виду, како су се већ два овдашња листа пожурила да оспу ватру на тај споразум, ма да о његовој садржини ништа изближе не знају. А што су то у садашњим штампарским приликама без сметње учини могли, довољно је јасан доказ о томе, коме би овакав споразум био користан, коме ли штетан. Наша се странка већ навикла у најтежим приликама на највећу смотреност према свима оним сумњивим или непознатим пријатељима, који су је у више прилика, као и сада, обасипали својим савјетима тобоже због превелике брига, да радикална странка не буде општењена! Ми знамо да те опрезности неће ни сада нестати међу нама, а ми то свима најозбиљније препоручујемо.

Д О П И С И.

(Л. К.) **НОВИ САД**, на Велики Петак. — (Прослава двадесетогодишњице гаглумовања *Димитрија Ружића* и жене му *Драгиње*.)

На Лазареву Суботу о. г. прославило је у Новом Саду цијело Српство лијепу и ријетку светковину, двадесетогодишњи спомен првог ступања на позорицу нашијех врењих позоришничких умјетника, *Димитрија Ружића* и жене му *Драгиње*. Ви ћете ваћи у овдашњим листовима, особито у стручном листу „Позориште“ лијепијех описа, прича и разговора о тој светковини и о животу и заслугама слављенијех умјетника. Ја ћу те опширне и исцрпне извјештаје само покупати да допуним њекијем накнаднијем примједбама.

Значај те светковине захвата два кола; једно не иде преко границе некадашње Војводине, а друго доире, тако рећи, до свијех крајева гдје живе Срби. Народ српски у бившој Војводини почиње се све више увјеравати да је политичко доба у животу „војвођанскога српства превазишло подне те да народ мора гледати да одржи и развије своју снагу и свијест другијем путем, путем просвјете. На том путу су му навијек била два најпоузданија заклона *црква* и *школа* и народ се заиста и кушио око тијех стожера своје

Г. 1688 Млетачка република ступила је у савез са Црном Гором по којему договору послала је република у помоћ Црногорцима 1000 војника, којег је предводио подпуковник Никола Ерица. Са овима у друштву Црногорци и Брђани ратовали су против Турака у Херцеговини и Арбанији. Подпуковник Рицо Бевилаква, који је предводио Брђане, потукао је жестоко турецку војску од 15.000 која је одила од Арбаније у помоћ Грахову, које су били обејели Црногорци и Млечићи, на га, пошто су потучени Турци у Брда, и заузели.

Године 1690 Сулејман-паша скадарски, да се освети Црногорцима за овај пораз турецке војске, а особито за њихову дружбу са Млечићима, зарати против Црне Горе, и, после жестокога отпора, који су му свуда Црногорци давали, дође с војском на Вртијељку. Ту су се Црногорци били прикупили и приравили се дати ми отпор на живот и смрт. После очајничкога боја Црногорци мораше одступити пред јачом непријатељевом силом те се измаконе по околним Цетињу брдима, а Турци сабоше у поље Цетиње. Овом приликом разрушен је до основа цетињски манастир, којег је оградио Иван Црнојевић, такође и Иван-бегов дворца, у којему су живјели митрополити. Овога пута Млечићи су изјали Црногорце, јер Зано Грбичић, пошто је чуо да иде толика сила турека противу Црне Горе, побјеже са Цетиња у Котор са 1560 војника, који су били послати бајаи у помоћ Црној Гори.

Ове исте, 1690 године, патријарх Арсеније, прозвали Црнојевић, преселио се је у Мађарску и са собом одвео око 40.000 српских породица из различних српских земаља, а у особитоности из Старе Србије, те је од тога времена преобладио у Ста-

душевне будућности увјерен да ће ту ваћи духовне хране и обране. По честе промјене у политичкијем приликама ове државе гдје Срби „војвођанци“ живе успјеле су да пољуљају поуздање народа и у та нападња учине му заједнице. Међутим је у напредној навали развитка народне књижевности поникла једна нова просвјетна установа, поникло је „Српско народно позориште“, прво у Новом Саду, па послје у Биограду. Загребачко „казалиште“ постојало је и прије, но постанак позоришне установе у Новом Саду и Биограду оживио је очевидно и ту жипу народног живота у Загребу, која би иначе, по свој прилици, морала угинути усамљена и узета.

Веље одушевљење и повјерење којијем је овдашњи народ пригрлило тај нови извор своје државне хране, одушевљење којијем је обилнијем прилозима обезбједило први му опстанак, то одушевљење као да није малаксало ни сад, двадесет и чет година послје прве појаве мисли о српском народном позоришту и послје прве појаве *Димитрија Ружића* и *Драгиње*, тада *Поповићеве*. Позоришта је заиста она народна установа, на коју ће политика ове државе, ма како иначе била противна слободном развитку српског народа, најмање навалити. Сваки државник, и много мањег умног значаја од Коломана Тисе, мора чути и разумјети да ће по успјешну управу народа, и у најнезгоднијим приликама, највише важити ријеч оног римског императора: „*Panem et circenses* (леба и позоришта)“! С друге стране се пак и сам народ почиње мало по мало навикавати на ту мисао да чојек може живјети о мало леба и о мало — забаве. Забава је потреба и кад је леба мало више но што треба, јер безбрига рађа веселост која тражи забаву; а потреба је још већа, кад је леба мање но што треба, но не толико народу колико онима који ваља да се брину о њему, јер забава је најпоузданије средство да се за часак заборави на глад.

По пјелину народа српског та је слава у толико значајнија, што је пала баш у доба кад је многи родољуб стао губити сваку наду у бољу будућност, кад је Милошева вила покрила своје свијетло лице струком од облака, да јој не види свијет руменила стиди и срама. Са свакога лица у гледалаца те светковине, прве такве врете од како је српског нар. позоришта, као да се видјело свитање њеке ваде послје тешке ноћи очаја.

Течај светковине опшан је у новосадскијем листовима. Наша народна просвјетна заједница користила се овом

рој Србији арбанашки и турски елемент.

Године 1703 (а неки веле 1702) потучени су и проћерани из Црне Горе потучени су. У овоме дјелу особито заслугу имају, уз владу Данила, браћа *Мартинковић*, *Станина Велетовац*, *Вучко Његиш*, *Марко Дунићанин* и *Вук Берисловић*.

Године 1706 Турци херцеговачки ударили су на село Тривине, у Цуце, али су их Црногорци жестоко потукли и проћерали од својих граница. Том приликом Црногорци су заробили више херцеговачких Турака, међу којима 36 главара и отличније гошподе.

Наступи знаменита **1710** и **1711** година. У новембру мјесецу, год. 1710, по тражбини и молби краља шведскога *Карла XII*, којег је потукао *Петар I* под *Полтавом*, Турека објави рат Русији. Овај рат свршио се је **Прутским договором**. На основу особите записке са стране Туреке, која служи као додатак на Прутскоме договору, Русија је уступила Турској Азов, са његовим округом, што износи свега 138, 47 кв. м. Овај комад земље присаједињен је био к Русији по цариградскоме трактату 1700 године. Таквим начином владавине турске царевине увеличале су се до 15. 592, 59 кв. м.

У ово вријеме било је у руској служби, особито војничкој, много Срба из различних крајева српске земље. Међу тијема било их је, разумије се, и из крајева пограничних Црној Гори — из Херцеговине и Зете. Најпознатији од ових бјеху *Владисављевић*, *Милорадовић* и *Лукачевић*. Ови су упознали цара Петра и његову владу са Црном Гором и доказали колико велик значај има Црна Гора за хришћане који живе около ње. Ови

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

РАТОВИ ИЗМЕЂУ
РУСИЈЕ, ТУРСКЕ И ЦРНЕ ГОРЕ
од 1700 до 1879.

По Стрјелвицкоме, Милаковићу
и другим изворима

написао

Марко Драговић.

Године 1357 Турци су пријешли из Мале Азије и утврдили се у Галипољу, и на свему полуострву око Дарданелског пролива. За овим почели су ширити своја освајања на свему Балканском полуострву. У половини XV. вијека, пошто су, године 1453, освојили Цариград, на земљама некада силне цариградске царевине утврди се јуначка Отоманска царевина, која је заузимала, осим Азијских и Африканских владавина, сав Балкански полуострв (узимајући Црну Гору), Пелопонез и сјеверне брегове Црнога и Азовскога мора.

Главним театром даљих судара Османских и хришћанима била је: Србија, Влашка, Молдавена, Мађарска, Пољска и земље Аустријске царевине, чијој су престојници често пута пријетили ови страшни освајачи.

Таквим начином, ширећи своје владавине и нападајући на земље сусједне руских границама, Османлије су морали доћи у судар са интересима руске државе.

Својој Русије са Туреком, који су се почели посредством Пољске и Крима,

пралком први пут жељезничком везом са Биоградом: дојоше пасаганици из Биограда да поздраве слављенике: Милорад Поповић Шапчанин, управитељ народног позоришта у Биограду и мјесник „Невјесте Љутине Богдана“, у име позоришта и министра просвјете, Ст. Турчић у име срп. умјетничког друштва, редитељи Милош Цветић и Тоша Јовановић и глумац Гавриловић у име биоградских другова. Прослава се почела послје приказа „Герика“ и „Миле“, гдје имају слављеници прилику да покажу све стране свог свијетлог дара.

Послије поздравља председника „друштва за срп. нар. позориште“, др. Лаза Станојевића, прочитао је г. Ант. Хаџић поздрав са *Цетиња*, којим јавља г. Јов. Павловић, поздрављајући слављенике и честитајући им, да је *Његово Височанство Господар и Књаза Црне Горе* изволио подарити *Димитрију Ружићу крст Данила I* четвртог степена. Сва је дворана забрујала од срдних „Живно“, те викнуше сви слушаоци као из једног грла.

Г. М. П. Шапчанин је предао слављеницима, уз поздрав од његовог министра, красан вијенац, но штета што није јасно казао од кога је. Само је наговјестио, да им тај вијенац треба да буде толико милији, што га нијесу плеле обичне, но дивне, „велике руке“. По томе неки мисле да га је плела сама краљица Наталија. Но, у колико се ја сјећам, а имао сам „во времена оно“ прилике доћи у додир са њеном руком, те руке не само да нијесу „велике“, не сасвијем малене, бијеле, њежне, његоване. Већ ако нијесу послје, од кад их ја не видјех, нарастале од многог чешљања свилца и од мучне њега тешкијех рањеника.

Сребријем вијеницима и поклонима тешког и врло укусно израђеног посуђа од сребра не бјеше броја. Не само другови глумачки, но и многи поштовачи из публике појавише се. Најљепши такви поклон бјеше г. Косте и Јелке Рајића.

На световинској вечери, на којој бјеху сто и педесет гостију, наздравно је прво др. Лаза Станојевић Тесару-Краљу и Краљици, на што је војничка банда одсвирала аустријску нар. химну, За тим је вапио др. Милан Јовановић Батут Ружићу, као своме „колеги“, пошто је слављеник милошћу Његовог Височанства Господара и Књаза Црне Горе одликован крстом Данила I. На ту здравицу одсвирала је војничка банда прнорорску народну химну „Онамо, онамо...“

Међу потовијем наздравницама вриједно је споменути лијепу ријеч позна-

тог адвоката и публицисте Ђођа Вукићевића слављеницима. Он је у подужој, умјетнички састављеној бесједи нагласио и разложио, како је цијела породица Драгиње Ружићке, рођ. Поповићеве, уткана у основе српског нар. позоришта, те се може рећи да је тој породици глумачка умјетност у крви. Пет сестара биле су глумице и један брат је глумац. Три сестре су и сад у новосадској дружини и свака престава одлично своју струку. Па и ћерк су им глумице и показују одмах у првијем приказима очевидан дар и вољу за позорничку вјештину, тако правилно и поуздано, да би та појава могла занимати и природњаке те дати грађу за научна испитивања.

Весело друштво, као што то овдје и абичнијим приликама бива, разишло се тек пред зору.

У пролиј уторник била је пошљедна престава позорничке дружине у Новом Саду за ову етапону. Приказивао се, као првина, Гетеов „Фауст“, у преводу Милана Савића. Сви који знају што то значи приказивати „Фауста“, и на највећем позорницима европским, страховали су да ће смјелост управитеља Ант. Хаџића бити кажњена потпунијем неуспјехом. Но сви су се преварили. Престава је, према смјерним приликама, успјела управо сјајно. И управитељ биоградског позоришта, који се тога ради задржао, био је веома пријатно изненађен. Особито је очарала гледаоце Ленка Хаџићева (Маргарита), у толико више што се свако бојао да ће се њена умјетничка снага сломити под тако мучнијем задатком. Но она је тако успјела да је од те вечери можемо смјело ставити у први ред наших позорничких умјетница. Једино морам примјетити да ће преводилац морати њешто прерадити свој посао, акс хоће да му стихови не сметају приказу. А то му неће бити одвѣ мучно већ по томе, што је он себи без невоље, отежао посао везујући се сувише за мушке сликовне и не користити се варијацијама оригинала, које се и лакше пишу и преводне, а и љепше се слушају.

Светковина нашега позоришта оставила је у овдашњем народу у толико пријатнију успомену, што су се том приликом утишале и притајиле све несугласице, неслоге и ситне, понајвише личне задјевнице, које и овдје подризају дрво народног живота. Требало би да вас извјестим и о тијем немилујем појавама и да им разложим узроке па, по могућству, да предложим и лијек, по ту мучну

средину са намјером да први на себе дочека турску војску. Турска војска дошла је на воду Влахињу, па ту починула да се одмара. Владика није хтио чекати да Турци први на њега ударе, него он удари са својим корпусом на Турке. Турци са свом снагом навале на њега. Средина турске војске била се је са владичином војском, а крила су слободно марширала напријед нападајући се да ће никога срести пред собом. Владика је, да боље увуче Турке, поче одступати наатраг. У толико крила турске војске најиђу на крила црногорске војске, која су се добро била ушанчила. Оба крила црногорске једновремено онаде огањ на Турке. Турци, који су слободно одили напријед, мислећи да никога нема пред њима, и да ће лако и брзо заћи за леђима владичиног корпуса, те таквијем начином потући или заробити сву црногорску војску, буду изненађени жестоком отпором, који нађоше пред собом, те у највећем нeredу оба турска крила побјеђу наатраг. Средина турска, видећи тај пораз, поче измицати наатраг. Владика Данило, са својим корпусом нагне за њима, а у то и друга два црногорска корпуса придођу к њему те сна црногорска војска даде се у погон за Турцима и проћера их у равнице Зетске. Због велике турске погубије, која је била на овом мјесту — мјесто се прозва, и зове се и данас, Царев Лаз. И Црногорца је овдје доста погинуло и међу њима славни војсковођа Јанко Ђуранковић.

Овај пораз турске војске још је грђе озлоједио суртана Ахмета, те, године 1714, пошле на Црну Гору знамениног Нуман *) пашу Ђурилића са многобројном војском састављеном од Арбанаса,

дужност остављам за други пут жељех да не кварити хармоније.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 19. Априла.

— Први дан Васкрса, омо поноћ, придало се женско дијете у породици Њ. С. Књаза Петра Карађорђевића, Свијетла породиља Књагиња Зорка Карађорђевић, као и новорођена Књагиница, налазе се у редовном стању и здрављу.

— Паробродом од петва стигли су у Котор, из Тријеста, Књажеви Ђорђе и Арсеније Карађорђевић и господин Александар Николајевић. Истога дана дошли су на Цетиње.

РАЗНЕ БИЈЕШКЕ.

(Барјак Карађорђевић.) У вријеме Карађорђевић ратова једно одјељење његове војске дошло је у Васојевиће. Тијем дијелом војске заповиједао је, између осталих, и војвода Анто Богвићевић. Кад је војска Карађорђевића дошла до Берана придружио се к њој многи Васојевићи и Кучи. Међу Кучима налазио се је добар јунак Савић Божов Вујосевић. Овоме даде војвода Анто барјак. Барјак се је овај све до скоро чувао у фамилији Вујосевића. Турци, особито Османлићи из Подгорице, тражили су овај барјак, али Вујосевићи га не дадоше.

Узук Савића Божова, Гадоје Ђуров Вујосевић, донесе овај барјак на Цетиње и дарова га своме Господару, Господар га дарова за чуваришну старина „Зетског Дома“, али док се та уреди, предаде га на чување и сад се налази код потписатеог у канцеларији министарства просвјете.

Барјак је свилен и састављен из два комада, један зелен, а други био. На оба комада по један свилен крст. При барјаку висе двије свилене ките.

На барјаку има више зрнобојина и на више мјеста пјега од крви.

Марко Драговић.

(Пожар у Стрију.) Ми смо о овом страшном пожару већи у различитим вијестима и међу брзојавима јавили, но сад допосмо некоје потанкости. Читав нутарњи град Стрије је сагорио и ништа није ни видети до само гаринте. Град Стриј броји до 15.000 душа и јест један од првих галичких градова, лежи јужно од Лавова. Двије жељезнице, азбретова и дьестарска, спајају овај град са осталијем градовима галичким, а сада од тога града нема скоро ништа. Од јавних здања изгорело је здање котарског уреда, котарскога заступства, порезни уред гимназија, цркве и синагоге, војнички магацини и кућа гдје се жељезнички чиновници становали. Осим тога све виле, фабрика паркета, пивара, велико стовариште дрва и т. д. Доста је ако се каже 750 кућа су претворене у пепео. Много људских жртава узео је прождрљиви пламен. Код откопавања сваки час

се налази на људске кости. До сад је познато преко 100 мртвијех. Торњеве од црква срушиле су се и затрале много људи. Рањеници одвозе се у Лавовске болнице, а из Лавова опет иду се новци и храна за пострадале, јер таквих има више хиљада који су с голем душом побјегли а све им пронаде што су имали. Међу пострадалима има много официра и до 300 чиновника Оркан бјеснио је ужасно, те је све настојање да се пожар стиса стало безуспјешно, тијем више, што су пожарничке справе биле посве примитивне те се свима није дало ни радити, а уз то је воде умањало. Штета се цијени на више милиона форината. Многа асикурациона друштва изгубила су знатно, тако кравовско друштво штетује пожаром до по милиона, осим тога штетоваће знатно и „аустријски феник“, „Riunione“ „Azienda“ и т. д.

Биједа, која је у час снапла стријско становитво, не може се описати. Много је хиљада људи без крова и коре хлеба, те леже на пољима. Лавовско градеко заступство, штедионица шаљу зајатне помоћи за страдалнике, а лавовска друштва приређују концерте и балове у корист вихору.

19. о. мј. јављају ово из Лавова: Све вијести о пожару у Стрију слажу се у том, да је Стриј савна стране пустио. Три четврти града су уништене. О величини ватре даје се тек неког појма ако се каже, да су искре падале у село Њихухов, које је одаљено за 1 миљу од Стрија, те су у том селу 15 сељачких кућица запалиле. Стражарице дьестарске жељезнице, које су више километара од Стрија удаљене, какође су изгорјеле. У околини од неколико миља осјећао се мирис по пожару.

За вријеме пожара у нутарњем граду било је грознијех призора. Само са опаснишћу могла су се мала дјеца, болесници и немоћни старци из горећих кућа уклонити. Много људи управ као да су главе изгубили, те им је недостајало енергије, која је у оваком случају нужна. Многи становници убише се сами од очајања ради готове своје пронасти, други падоше у апатију и у стање одсутности духа. Већи дио становитвита побјеже у оближња мјеста вукући собом бесјене ствари а остављајући драгоцености и новац. Баште изван града изгледају као стовариште покућства и стара одјеља. Жене и дјеца стражаре кукајући над остацима њихова иметка.

Котарски је суд такође већим дијелом изгорио. Уапшеници из котарскога и комјуналнога затвора ослободише се, те уоптријобине прилику забуљености, а крду и робе. И многи странци претријеше доста по што су им ствари у хотелима изгорјеле. Поред опћинске благајне изгорјела је и благајна котарскога одбора за тијем епископ судски мајстратски, котарског и парохијалнога уреда. Тако исто пронасти су и архиви јавног завода и документа бљежничка и одвјетничка. Од јавнијех здања спасена су три. Ма да се је ватра ширила од куће до куће, ипак остале неке куће усред пламена као неким чудом спасене, а од ових спасених кућа даље бјеснио је опет ужасно страшни пожар.

До сад је нађено шездесет љешина. 7000 људи изгубише сав свој иметак, те осташе без коре хлеба. Пожар траје

напутише цара Петра да позове грамамом Црну Гору у рат противу Турске. Цар то учини и пошле у Црну Гору истога Милорадовића и Лукачевића. Црногорци жељни рата, а при том позвани на рат од цара православнога, дигоше се на рат, и сувише подигоше и околна Црној Гори племена. Баш у вријеме кад црногорска војска чинише најбоље успјехе стиге у Црну Гору непријатан глас да је цар Петар, после неуспјешнога рата, закључио мир са Турском. Дознаде такође и то да у преговорима о миру није ни речнице споменуто за Црну Гору. Црна Гора остаде у рат са Турцима.

Султан Ахмет III, да би се осветио Црногорцима, што су се усудили на Турску државу заратаги и помагати Русији, године 1712 пошле свога Серашћера Ахмет пашу са 50.000 војске (а неки кажу 60.000) на Црну Гору са заповијеђу да је безуслвно покори. Серашћер је најпријед прикупио војску у Подгорицу, па се одатле, у јулију мјесецу, упутио преко Зете у Црну Гору. Кад је то чуо владика Данило окупио је војску од све Црне Горе па је раздијелио у три корпуса. Један корпус узме да с њим сам заповиједа. Један корпус покори војводи Вуку Мићуновићу Велестовцу а један сердару Јанку Ђуранковићу. Са свом војском кренуо се је владика у Љешанску нахију да тамо претече Турке који су били скројили план да равницом Зетском изиду у Љешанску нахију, па преко ријечке Нахије да сађу на Ријеку, а отогле на Цетиње. Код воде Маршуље нађе владика zgodне позиције за дочек Турака, те ту и заустави сву војску. Корпус под Јанком Ђуранковићем заузме гору Пржаник; корпус под Вуком Мићуновићем планину Враћу, а владика Данило заузме

Херцеговаца, Бошњака, Румелина и других. *) Осим силе војничке Ђурилић је употребио и силу лукаве преваре турске, те напише владика Данилу писмо у којему му јави да није дошао да ратује против Црне Горе, него да жели повести са Црном Гором мирне преговоре о томе каквић ће се начинком завести мирни и пријатељски одношаји између Црне Горе и Турске. Него мјесто преговора о миру Ђурилић објезави 37 главара црногорских, које владика Данило бјеше послао к њему, па са свом својом војском пријеђе границу црногорску од стране Херцеговине. Не гледајући на жестоки отпор, који Црногорци дадоше Турцима, Турци увалише у унутрашњост Црне Горе, изгореше много црногорских села, па дођоше и на само Цетиње. Развалише цетињски манастир, резиденцију црногорских господара митрополита, — и учинише војнички логор на ноље Цетињско. Црногорци се утврде по околним Цетињу планинама, а жене, дјеца старци уђу дубље у планине и тамо се склоне од непријатеља. Црногорци су и дневно и ноћно нападали на турске логор, те тијем јако узнемиривали турке. Послије враткога одмора на Цетиње Ђурилић, горд тијем што је багаји побједео и онуестоши Црну Гору, дигне своју војску на с њом сађе у Бокешко Приморје, а одатле отиде пут Арбаније, те идуће године састави своју војску са војском великог везира Али-паше с којом војском отеше Турци од млетачког Дузда Мореју.

Године 1716 два Ченгића, паше Херцеговачки, и бег Љубовић скупе војску од Херцеговине, а придође им у помоћ и доста Бошњака, па сађу у Грахово, а

отого се упуте унутра у Црну Гору и дођу до села Трњина у Цуце. Цуце се искуне да им даду отпор, и пошљу одма покликоре околним племенима да им дођу у помоћ. Одма им прилете у помоћ Ченгљани, Велестовци и Бјелице и тако жестоко потуку Турке да су морали бјежати главом без обзира. Црногорци их ћераше до Грахова и много турака посјекоше. Сувише заробише оба Ченгића и бегу Љубовића и с њима око 70 биранијех турака, које доведоше живе на Чево и ту их све посјекоше. Овијем су се осветили Црногорци за Ђурилићеву превару који на вјеру посјече 37 црногорских главара који су били послати к њему да воде преговоре о миру.

Године 1715 Турци су напали на Венецију, заузели њене острве у Архипелагу и Мореју. Због овога Аустрија и Венеција објавише Турској рат. Послије славних побједа, које је одржао Евђеније Савојски, Турска је била приморана да закључи мир у Пасаровицама. По опоме миру Турска је уступила Аустрији Биоград, Темишвар, Влахицу до ријеке Адуте и већи дио Србије, што износи око 1716,55 кв. м. По овоме владика Турске царевине умањиле су до 13,876,02 кв. миле. Мир овај био је закључен 21 јулија 1718, и познат је у историји под именом: **Пасаровицкога мира.** *)

*) Ово је оламак од једне повише мој: радне вишеприведеног наслова. М. А.

*) Неки кажу да ј било 100.000, а неки 120.000.

*) Неки га зоу у Думна.

дјеловично јоште. Цар је на прву вијест о ужасном пожару одмах дарио 5000. фор за жртве ове катастрофе. Војничке области замолене су брзојавно за помоћ, те је и дошао један батаљон пјешадије. Војничка област јала је погорилјелима војничке шаторе, да их привремено употребљују. Међутим говори се о земаљском зајму од више милиона форината, који би се међу жртве пожара раздијелили.

(Број слијепих у Јевропи.) Рачуна се да у Јевропи има 300.000 слијепца на чаје се издржаваће од прилике троши 50 милиона форината. Ако се изузму из тога броја дјеца и старци, онда остаје 200.000 одраслих слијепца. У Италији по попису од 1881. године 76 слијепца долази на 100.000 становника, само у Холандији и Кадани број слијепца је мањи но у Италији, у свима другим земљама већи је. Осим тога израчунао је да између слијепца има више мушкараца но женскиња, тако исто у варошима их има више но у селима.

Црногорско Поморство.

Св. Никола, 31 марта. — Ове недјеље имали смо за прве три дана средње вјетрове од I. и IV. четвртца ведро небо и мало да не мирно море па иза тога средње и јаке вјетрове од II. и III. четвртца, небо облачно гдјегод киша и узбуњено море.

На улазак Бојане има дубине 4 1/2 нога мјетачких.

Доједрише:

Траб. црн. „Зејтуније“ тон. 12, кап. Мехмед Таџил, из Обота празан.

Траб. аус. уг. „Сан. Никола“, тон. 31, кап. Ф. Вуков, из Обота празан.

Брац. аус. уг. „Мари“, тон. 13, кап. Мато Лонза, из Обота крцат.

Траб. црн. „Лучиета“, тон. 29, кап. Усеин Фазли, из Обота празан.

Траб. црн. „Тре Фратели“, тон. 32, кап. С. Мустаза, из Обота празан.

Траб. црн. „Скутарина“, тон. 29, кап. М. Дани, из Обота крцат.

Одједрише:

Траб. црн. „Зејтуније“, тон. 12, кап. Мехмед Таџил, за Медову празан.

Траб. аус. уг. „С. Никола“, тон. 31, кап. Ф. Вуков, за Бишење крцат.

Брац. аус. уг. „Мари“, тон. 13, кап. Мато Лонза, за Дубровник крцат.

Траб. црн. „Лучиета“, тон. 29, кап. Усеин Фазли, за Медову празан.

У цињ, 7 априла. — Ове недјеље имали смо југо-источне вјетрове јаке и умјерене, небо облачно кадгод киша и узбуњено море.

Доједрише:

Бриг. црн. „Феизи Рабахни“, тон. 175, кап. С. Али, из Аугусте, крцат соли.

Траб. грч. „Ипомони“, тон. 32, кап. Н. Орџано из Бара, крцат кафе и шећера.

Одједрише:

Траб. црн. „Коњ Морски“, тон. 20, кап. А. Сулејман, за Крф.

Траб. грч. „Ипомони“, тон. 32, кап. Н. Орџано, за Мјетке празан.

Бар, 8 априла. — Трају вјетрови од II. и IV. квадрата киша и гдје год море узбуњено.

Барометар 76.

Стање температуре Р. 15.

Пароб. „Фауме“, кап. Косовић, који је овдје дошао у сриједу из Тријешћа и Далмације врну се јучер из Крфа и Арбаније са неколико трговине и путника и јутрос слиједи његово путовање.

Дође из Панга црногорски јахт „Сибил“, кап. Саво Петковић.

„Сибил“ пренесе најпрви црногорску заставу у Океанско море. Боже дај у будућност да вије наша застава у доста даљим мјестима.

Дође и траб. аус. уг. „Мило“, тон. 47, кап. Фрањо Свилокосе празан за Драч.

Будући да се објавила колера у Бридизи поморска власт постави 10 дана карантине за бродове долазеће из Италије.

МАЋЕДОНСКИ ЛЕТОПИС.

Године послуже Христа.

(Наставак).

1286. (у јесен) Стефан Драгутин Немањин збаци свог оца Стефана Уроша I. Великога са престола и сам се окрља.

1278. (28 маја) умре српски архиепископ Јанићије I, ученик св. Саве.

1279. умре бивши српски краљ Стефан Урош I. Велики Немањин.

1281. (у априлу) Грци порази под Бератом војску неапољскога краља Карла I., коме су савезници били Бугари и Срби и епирски деспот.

Исте године српски краљ Стефан Драгутин Немањин преда краљевство својем брату Милутину Урошу II, а себи задржи Србију и Мачву.

Исте године српски краљ Милутин узме од Грка сјеверну Маџедонију, Полог, Скопље с околином, Овче поље, Злетово Пијанац и допре до Велеса; наскоро узме и Дибру, Кичево, Пореч.

1285. Ногајски Татари пустошише тракију и Маџедонију.

1296. Српски краљ Милутин узме Драч и Албанију.

1316 (8 фебр.) умре у Брњацима у дубокој старости Јелена, удовица српскога краља Стефана Уроша I. Великога Немањина.

Исте године 12 марта умре српски краљ Стефан Драгутин Немањин, као калуђер Теоктист.

1320 (29 окт.) умре у Неродимљи српски краљ св. Милутин Стефан Урош II. Бањски Немањин.

1322 (6 јан.) српски архиепископ Никодим вјенча у Призрену на српско краљевство Стефана Уроша III. Немањина са сином његовим маадим краљем Душаном.

1330 (28 јул.) српски краљ Стефан Урош III. Дечански са сином Душаном на ријечи Струми код Велбужда (Костендила) порази бугарског цара Михаила Шинмана, који је са Куманима и Грцима ударио на Србију. Михаило погине. Пошто заробљене Бугаре пуште на слободу, Срби ударе на Грке у Маџедонији и узму Велес, Просек и Штип.

1331 (8 септ.) српски архиепископ Данило вјенча у Сврчину граду на српски краљевски пријесто Стефана Душана, коме је тада било око 23 године.

Исте године 11 нов. умре српски краљ Стефан Урош III. Дечански, који се посветио.

1333. Српски краљ Стефан Душан узме од Грка Охрид, Прилип, гдје је себи саградио царске дворе, Костур, Струмицу, Хлери, Жељезец (Демирхисар), Воден.

1334 (26 авг.) на риједи Галику код Солуна начини се мир на 30 година међу српским краљем Душаном и грчким царем Андроником млађим, кога је Душан опсео у Солуну. Душан је добио многе земље с Охридом, Прилипом, Костуром, Струмицом, Хлерином, Жељезцем, Воденим, Черменом, а уступио је земљу међу Струмом и Вардаром у јужној Маџедонији. Душан је похитао с миром, јер се наћ дигао с војском мађарски краљ.

1336 (19 авг.) Неапољски краљ Роберто изда проглас, којим моли бољаре у Албанији, да напусте српскога краља. Јер је Душан те године отео у Албанији Драч са земљом, коју је неапољски краљ држао тамо (између Елбасана, Кроје и Сидерокастра).

1337. Душан узме Авлоњ и Канину у Епиру.

1342 (јулија) Јован Кантакузен, претендент на византински пријесто, дође у Србију и са Душаном састане се и начини уговор о пријатељству. Душан даде 20 војвода са војском, која почетком јесени падне под Сер; али срдобља нападне на војску, 1500 војника умре, те се без усејеха врате Срби од Сера.

1343 (у фебруару) умре у манастиру Рилском у дубокој старости војвода Реља Охмућевић. Он је држао источну полу Маџедоније са Мелником.

Исте године у августу Турци, као савезници Јована Кантакузена, зло опљенише Маџедонију, нарочито ону што је била у српским рукама.

1344 (почетком) узме Душан од Грка крај Зихну у југоисточној Маџедонији.

1345 (у лето) погине под Перитеоријом (Пиратором) војвода Момчило, који је држао Родону са Ксангијом.

Исте године у септембру, предаду Грци Душану Серес после дуге и упорне опсаде, која је више пута била прекидана. Осим Солуна била је сад сва Маџедонија у српским рукама.

1346 (16 апр.) на ускре, пошто се прије тога прогласио царем српским и грчким вјенча се Душан у Скопљу са великом свечанашћу вијенцем српскога и римскога царства. Круну царску положио му је на главу српски архиепископ Јвићије, који је најпрви проглашен као српски патријарх. Са Душаном вјенчана је на царство краљица Јелена, а краљевин Урош, коме је тада било 10 година, би вјенчан као краљ свију српских земаља са столицом у Скопљу. На овој свечаности били су сви црквени и световни великодостојници српске царевине; патријарх српски, трпоски и охридски са митрополитима и владицима, грчко свештенство из земље, коју је Душан отео од Грка, светогорски прот с игумњима и старцима. На овом великом сабору српске царевине уређена је српска патријаршија. Тада су постављени велики достојанственици српскога царства: брат царичин овчеполски војвода Оливер постао је деспот; други брат царичин Дејан постао је севастократор; Вукашин Мрњавчевић постао је деспот и пехарник; Угљеша, Вукашинов брат, по-

стао је царски кољубар; Гојко, други брат Вукашинов, постао је велики логетет; војвода Прељуб постао је бесарем; Котгорани Никола Буца протовестијаријем. Овом приликом основао је Душан орден витешки св. Стефана за личне заслуге. (Наставиће се).

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Зборник позоришних дјела. Свееска двадесета. На позорници и у животу. Шаљива игра у једном чину. Написао Милан Шевич Максимовић у Новом Саду. Штампарија А. Пајевића, 1886. 16-на. стр. 40. Цијена 20 новч. —

Хришћанске светиње на Истоку. Израдио АЕ. Митрополит српски Михаил. У Новом Саду, издање и штампа А. Пајевића, 1886. Са сликом пишчевом. 8-на, стр. 200 и 2 л Цијена 60 новч.

„Женски свет“. Орган добротворних задруга Српкиња. Излази сваког 1. дана у мјесецу на цијелом табаку. Цијена је годишње 1 фор. или 2 динара у сребру. Од овога листа за наше женскиње изишао је први број са овим садржајем: Приступ, од уредништва; „Женском свету“ од Јов. Симеоновића Чокића; Прољеће и здравље од др. **; Лекарски разговори са нашим милим Српкињама, од др. И. О.; Једна врта зараве од Л.; Уредност од М. С.; Драгињи П. Ружићки и Димитрију Ружићу; Рад добротворних задруга; Листићи: из женског друштва; зарад здравља; за матере; за домаћице из баште; нове књиге; позив на претплату.

„Одјек“, лист политични, економни и књижевни. Орган радикалне странке. Излази у Београду уторником, четвртком и суботом; цијена је листу, за стране земље изван Србије, 30 динара на годину.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

ПОЉСКА ПРИВРЕДА.

УЧЕБНИК ЗА ШКОЛУ И НАРОД

Парадио

Наја Т. Тодоровић — Ђаковчић

чинов. мпн. финансије и х. доцент пољске привреде у Богословији и беогр. учит. школи.

Готова је Гевеска: Земљорадња (ратарство, баштованство, ливадарство) са око 100 дрворезних слика.

На нашем језику немамо још књигу, која би енциклопедично обухватала пољопривреду, науку, по свима њеним гранама; а така јес за практичне смјерове, кад се не тражи шире — специјално — изучавање ове науке, неопходно потребна. Тај недостатак у нашој пољопривредној књижевности жели се, да се попуни овом књигом...

Књига је рађена у главном за ученике Богословије и Учитељских школа, као и учитеље и учитељице основних школа. Међу тим, она је удешена и за шири круг, тако, да може потпуно да послужи као приручни савјетник: свештеницима, пољопривредницима и свима онима, који се желе занимати ма којом граном пољске привреде.

Гадни лакне набавке, књига је подијелена на 3 свеске. Садржина прве је (која је готова): Земљорадња (ратарство, баштованство и ливадарство); друге: воћарство, винодјелство и шумарство, и треће: сточарство, пчеларство, свиларство и гајење пилежи, са додатком системе привреде у земљорадњи.

Прва свеска износи 16 табака, и цијена јој је, са сликама (у 7 табала) 3 динара или 1 ф. и 50 н. Веће поруцине (преко 10 ком.) добијају 10% рабат, а књижари 20%. Осим код писца, може се добити у књижарници Вел. Валожича у Београду. Поручбине из Аустро-Угарске нека се упућују књижарници Ђермека и Матића у Земуну.

Књига се може набавити и преко Српског пољопривредног Друштва у Београду.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Господин Мило С. Париповић, учитељ у мари и члан епархијског школског одбора у Карловцу, доставио је 106 комада различних књига и брошура, које је завјештала његова покојна кћер Милева библиотеци Књ. Црн. Гимназије. Зато изјављује му се велика благодарност на усрдном труду око пишања и извршења завјештаја. А заслужује Покојнику она Гимназија задржати ће у вјечитој успомени за овако родољубно дјело.

Цетиње, 18 априла 1886.

Управа Књ. Црн. Гимназије.

ОТВОРЕНИ ДОПИСИ.

Српској Читавници у Обесе (Угарска). — Подирана је Ваша претплата до свршетка Јуна ове године.

Српској Читавници у Банској Луци. Ваша претплата подирана је до свршетка године.

Г. П. Б. у Купрес. — Учињено по Вашој жељи.

Српској Читавници, Нови Сад. — По Вашој жељи онај 1 ф. послат за прет. „Зете“ урачунавамо за прет. „Гл. Црногорца“.

Г. Д. С. Степановић, политтехничар, Милан. — Лист Читавници, С. Карловци. — Примили смо Вашу уредно пишемо.

Српској Читавници, С. Карловци. — Примили смо Вашу претплату за II. четврт 1886.

Књижари В. Валожича, Београд. — Пишемо данас све бројеве од 1. априла Читавници у Пожареву — Такођер чит. у Крупњу. Иврните ради задовољава.

Срп. Читавници у Митровици. — Примили смо претплату за II. четврт ове год.

С. П. Кр. Поштањском Уреду у Котору. — Примили смо ф. 9, с којима подмирујете предбројбу на два егземплара „Гл. Црнога“ до свршетка ове године.

ОГЛАС.

На дан 27-га априла о. г. држаће се јавна лицитација пред изаслаником министарства грађевина на Вирпазару, ради грађења новог колског пута од Вира-Пазара до Бара.

На дан 1-ви маја о. г. држаће се јавна лицитација пред изаслаником минист. грађевина, на Данилову Граду, ради грађења новог колског пута од Данилова Града до Никшића.

Бр. 200. Из канцеларије минист. јавних грађевина, 19 априла 1886.

ОГЛАСИ.

PARIS

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Soieries, Lainages, Draperies, Indiennes, Modes, Robes, Confections, Vêtements pour fillettes et garçonnets, Jupons, Peignoirs, Trouseaux, Layettes, Lingerie, Corsets, Dentelles, Toiles, Mouchoirs, Blanc de coton, Rideaux, Etoffes pour Ameublements, Tapiserie, Meubles, Literie, Chemises, Bonneterie, Vêtements pour Hommes, Chaussures, Parapluies, Ganterie, Châles, Cravates, Fleurs, Plumes, Passementerie, Rubans, Mercerie, Articles de Paris, Argenterie, Maroquinerie, Parfumerie, etc.

DEMANDER

Le MAGNIFIQUE ALBUM ILLUSTRÉ renfermant 541 gravures, modèles inédits pour la Saison d'Été, qui

Vient de Paraître

Envoi gratis et franco contre demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Ce à PARIS

Sont également envoyés franco les échantillons de tous les tissus composant les immenses assortiments du PRINTEMPS. (Bien spécifier les genres et prix).

Expéditions dans tous les pays du monde.